

УЧИЛИЩЕ-
ТО издава два
пакта на мѣсца
въ една печат-
на кола. Годи-
шната цѣна прѣд-
платена едно бѣ-
ло медж. Спемо-
шествов. става-
тъ за година.
Писма неплате-
ни на почтата не
сж приети.

Писма, допо-
ски и спомоще-
ствованіята са
испращатъ над-
писани до изда-
теля въ Руссе
у печатницата
на Дунавската
обл. и до Г-на
Анг. Стояновъ
срѣщо Шерко-
та. Въ Шюме-
нъ до братія Р.
Их. Блъсковъ.

УЧИЛИЩЕ.

Издателъ Р. Блъсковъ.

Съдържаніе: Учителѣтъ като възпитателъ. — Писмо на Българ. община въ Шуменъ до Г-на М. Бекли. — Кана (стихотвореніе и Гатанки). — Стѣклото и чя-
ніята. — Исторически Картини: Атилова смѣръ. — Хитроетъ на мишкитѣ. — Ла-
скаго дѣтството. — Разни.

УЧИТЕЛѢТЪ КАТО ВЪСПИТАТЕЛЪ.

II.

»Учителѣтъ е длъженъ въ сжщето врѣме да бѣде и възпитателъ. Той трѣбва да образува разума на учени-
цитѣ и да имъ облагороди душата, щото да ги управи и
утвърди въ това за да бѣдѣтъ у сѣки начинъ привлека-
телни къмъ доброто. Ако и да имъа що да са каже про-
тивъ това, пакъ сичкитѣ не мислятъ еднакво *какъ и до колко*
да са решени тоя задаткъ за основнитѣ училища, безъ да
поврѣдиме на другитѣ цѣли, а пъкъ да са засили и обла-
городи религіозната и морална склонностъ по край сичкитѣ
щетни вліанія, що дохождѣтъ отвънъ. Нинъ ще да разгѣ-
даме отблизу обстоятелствата и да ги разяснимъ до колко-
то е потребно.

»Сичкитѣ сръдства, съ които може да са послужи въ-
питателѣтъ могатъ да са скратятъ въ тѣзи двѣтъ: *рѣчь и*
примѣръ. Подъ рѣчь нинъ разумѣваме сичко опова щото е

вреденъ учительтъ да каже съ думи и напомнянія, съвѣти, награждение, наказаніе и сичкитѣ тѣй наречени педагогически сръдства, които стоятъ на негово расположење. Ако искаме да са спомогнемъ както прилича съ тѣзи сръдства, що сж удобрени отъ разумната и морална човѣшка и законна стѣрна, потрѣбно е да имаме у себѣ си духъ на любовта и единството, което не отхвърга правій и възвишенъ разумъ за възпитаніето, и на сѣкое врѣме ни управля да си служиме само съ правитѣ и сходни сръдства. толкозь, колкото е потрѣбно, та да са постигне цѣльта.

»А какъвъ може да бжде тойзи духъ? Това е лесно да са обясни изобщо, а не като ся земе въ подробността му. Слѣдователно онзи духъ е такъвъ що слива едно съ друго благость и серіозность, строгость и упрощеніе, кротость и благоразуміе, снисходителность и важность. Ако имаме тѣзи свойства, тогава като работимъ въ училището, нашата рѣчь наистина ще бжде плодovitа. Но ако искаме нашитѣ думи да са втѣляватъ повече, трѣбва да ги подтвърдяваме съ примѣритѣ си. Истина е, че въ училището може да са постигне онзи рѣдъ, що са търси при сѣкое дружество като първо вѣкашно условіе; но ако желяемъ да сме вліятелни на живота покрай училището, да изучимъ дѣцата истински на добритѣ и пріятни пѣрави и да ги присадимъ за винаги у тѣхъ—а това може са постигна само съ примѣри. Въ примѣра са подразумѣва и самія характеръ на учителя, който трѣбва да бжде свѣтливъ оглѣдъ на цѣлія си крагъ, у сичкитѣ свои длѣжности и отношенія. *Отъ него са пенска да бжде примѣръ на многознание, стига да е въздушевенъ съ такъвъ духъ, който да дише отъ любовь.* За това му и нетрѣбва глава приготвена нѣкакъ съ много и високо учене, и сърдце пълно отъ славолубіе и желаніе за голѣми работи. На него е досга ако има чиста душа, която да пріема сѣ що е истинско, хубаво и добро, па са труди съ присърдце да раздѣля тѣзи дарове и на други. Единъ, кой да е учитель, като бжде въздушевенъ съ такъва вжтрѣшна чистота, той ще разгарне сѣкое дѣтинско сърдце и ще спусти въ него сѣме отъ сичко що е благородно и добро, та да го носятъ дѣцата излеко у себѣ си

до като доде врѣме да поникне, и ти порастятъ, та ги запазва противъ злото, що може да ги сполети отвѣтъ. Таковато очакване неможе да са има като прѣкалено, а е приковано върху основни изслѣдванія. Добрий примѣръ, що сме показали на явѣ, благородний характеръ, дѣто сме глѣдали нѣкога очюдени, сѣкога ще трѣптятъ прѣлъ нашитѣ очи като една свѣтлива звѣзда нѣтеводителка; а ни неможемъ са опрѣ на моралната вліятелна сила отъ такивато примѣри, както и на своята собствена свѣсть. Защото тѣ неискать отъ насъ да са вдаваме у нѣкоя си вѣтрничава задача, но дѣлото, кое видѣхме, извършено на сами тѣхъ; намъ ни недохожда като на сила, която ни принуждава съ строгость, щемъ нещемъ, за да ни отнеме нѣщо насилственно, а иде като радостенъ гласъ, що ни въодушевява, весели и пълни съ спокойствие. На сичкома ни е позната общататѣжба какво много погрѣшки владѣять у домашното възпитаніе, че дѣцата са заблуждаватъ въ кривитѣ и стрѣжни пѣтища отъ лошевого вліяние на родителитѣ, и че училището е твърдѣ слабо да утвърди нѣравственностъ у младежитѣ. Но по край сичко това ни казваме: нека дѣцата бждатъ бѣзна колко занемарени и похабени отъ зли примѣри, училището, или по-добрѣ да речемъ, духътъ на любовта, на тишината и ученіето ще ги свѣста, щото да са всели у тѣхъ и да са прихване о сърдцата имъ, та да не могатъ ги обори вече никакви си външна най-бурни врѣмена. Врѣменага са, изминуватъ, па щѣтъ да ни забравятъ, или да ни са присмѣять съ нашитѣ напоминанія, или да прѣиначатъ и отрекѣтъ истинскитѣ правила, за койго ни на здраво са държѣхме въ нашата работа; сичко ще са измине, но *идеалътъ отъ чистія животъ*, дѣто зарасте въ дѣтинската душа, ще живѣй у неговія духъ, и когато порасте ме ще може да са отрече отъ него, като отъ самаго себе и отъ своето блаженство. И тѣй науката и възпитаніето работять взаимно и дълбоко захващѣтъ коренъ едно въ друго, и двѣтъ *иматъ едно и сѣще намѣрение да образуватъ човѣка истински*.

»Прочее учителътъ, като възпитателъ по званіе, може да развива и образува у дѣцата силата на разума и, като ги

поучава, въ сѣщото врѣме ще развива у тѣхъ и *душевната стѣрна*. Тѣй, даващия на дѣтскія разумъ сѣ повече и повече бистрина, учителътъ ще са труди юще за да управлява и подкрѣпя *дѣтиската воля съ думи*. Само образованій разумъ и образовано сѣрдце ще ни доведатъ къмъ една и сѣща цѣль: да бждемъ добри и полезни у гражданскія животъ, угодни Богу и на хората.

(Слѣдса за начина на учителство).

В. Р. Тукъ нѣмъ би споменѣли нѣщо върху нѣкои си отъ нашитѣ учители, които знаемъ до колко разбиратъ какво ще каже *въспитание и образуване*, и какъ изпълняватъ своитѣ учителски длѣжности, но за сега прѣмѣтчаваме и нека остане за другъ патъ. Нанстина е, че са намиратъ непомѣжду и добри учители, вещи, колко годѣ, да направятъ нѣщо съ възможнитѣ си сѣдства; но и на това нѣмъ прѣчатъ пакъ тѣхнитѣ събратѣя—другари, които никакъ немогатъ да са сговорятъ (защото тѣй нѣмъ понася). Врѣме ли е, за Бога, да замайваме дѣцата съ нищо, и никакво и да нѣмъ нехабяваме *златото врѣме* на халосъ?

Добрѣ е писалъ Г-нъ Б-въ(*) за *какви сѣ у насъ днешнитѣ училища*; той казва тѣй: „Тѣя училища, що ги имаме сега въ нѣкои села и градове не отговарятъ на нуждитѣ ни: Тѣ отъ день на день падатъ и развалятъ са отъ нѣмане въ повечето отъ тѣхъ достойни учители, отъ нѣмане редъ и строй, отъ незнание какво са чака отъ тѣхъ, и какво образование могатъ и трѣбва да даватъ тѣ на дѣцата ни и каква цѣль гонятъ.“ Нѣмъ би прѣпеча-тали на цѣло тойзи членъ, който са види твърдѣ интересенъ за училищнитѣ нарѣдби, но лѣстѣтъ ни е малакъ, та не побира много материалъ—може по-сѣгдѣ. Намъ са чини че сичкото може да са уреди въ учителскитѣ събори; за това необходимо е да са зематъ приличнитѣ мѣрки и, колкото е възможно, по-скоро да стане.

(*) Глѣдай „Періодическото списание на бълг. книжевно Дружество“ книжка 3-та и 4-та.

Писмо отъ българ. община въ Шуменъ до
г-нѣ М. Бенли(*).

Благородный Господиные!

Слуховетъ за намѣреніята Ви да положите единъ голѣмъ капиталъ за вѣчно поддържане на Шумненскитѣ учебны заведения, произведохъ между насъ най-живы впечатленія. Ние усѣтихме радостлива гордость за това дѣто нашитѣ градъ произвелъ такыва доброжелателны и добросторны мъжи, каквото сте Вые. Ние ся радваме безкрайно за голѣмитѣ сѣтнини, които ще произлѣзхъ за нашия градъ отъ изпълнението на намѣреніята Ви. Когато обнемемъ съ ума си вашето намѣреніе, ние не можемъ да не усѣтимъ дълбоко благоговѣніе къмъ него: толкова е то свято и благотворно! Ползитѣ за нашия градъ сѣ голѣми и добринитѣ плодотворны. Вашето намѣреніе ще облагодѣтелствува града ни не веднѣжъ, не дваъжъ, а въ сичкото продълженіе на неговото сѣществованіе. Благодѣянето ще ся продължава много и ще ся повтара ежедневно и ежегодно. Едно по-

(*) Това писмо, както виждхъ читателитѣ, е пратено на Г-на М. Бенли юще прѣди 4 год. Но едвамъ лани са тури, колко-годѣ, въ дѣйствиѣ, и желанието на нашитѣ съотечественници въ Шуменъ са има вече като изпълнено; стига да са обидне обреченото отъ Г-на М. Бенли на пълно и да са не случи нѣкоя вѣйкашна прѣчка (ніа сме честити зеремъ отъ такыва завѣщанія, които си оставатъ на писани въ голѣма книга, или са изпълнитѣ на половина. . . .)

Г-нѣ М. Б. Подканенъ отъ родолюбие, пожела да си нареди имота приживѣ, като отрѣди 1,000 Ав. жѣл. за направата на едно училище въ Шуменъ у бащината си къща, за което отрѣдѣля 500 на година, вѣчно, за плата на учители. Сѣщо е отрѣдилъ и за 15 селски училища по 1,000 гр. тур. на год. Освѣнъ това е обрѣкълъ да издържа за сѣкога 5-ма ученици въ нѣкое Европейско училище. Тія ученици ще са избиратѣ отъ Шуменската община съ условие като свършатъ наукитѣ сл, да са вращатѣ въ отечеството, дѣто ще учителствуватъ. Минало лято са испратихъ вече въ Прага двѣ момчета отъ Шуменъ. Като са истѣкмятъ 5, тогава което свърши ще са завърне, а друго ще иде на негово мѣсто. Богъ да наспори такывато родолюбци като Г-на Маринча Бенли и да ги поживи!!!

колыне ще прѣмине, друго ще дойде и сичкыѣ ще испытать на себе си вашите милости. Нѣ съ това само не ся свършва: ноколѣнїята ще прѣкарать живота си, ще ся прѣхранять съ знанїята, които сѣ получили въ училището по вашѣтъ милость. По този начинъ, благодаренїето ви е продължително не само за града, нѣ и за сѣкъй челоувѣкъ отдѣлено.

Нѣ най-голѣмата важность на благодаренїето ви е това, че то ся относя на основнѣтъ, най-сѣщественнѣтъ странѣ на чолоувѣскый животъ, на *уметвенното развитие*, безъ което животътъ нѣма никакъвъ смьслъ. Само чрѣзь образованїето челоувѣкъ познава само-себе-си, познава своите длѣжности и правдини, и само чрѣзь него, слѣдовательно, може да живѣе по чолоувѣчески. Безъ просвѣщенїе нѣма и благополучїе; благополучїето излязѣ отъ просвѣщенїето: и колкото послѣднѣто е по горне, толкова по-голѣмо бива и първото. Вашето благодаренїе като увеличѣва срѣдствата на учебнѣтъ ни заведенїя, днѣшныѣ разсадницы на просвѣщенїето въ нашия градъ; тѣзи учебны заведенїя ще ся поставятъ въ по добро положенїе, образованїето, що ся дава въ тѣхъ, ще стане по-горне, и благополучїето на гражданыѣ ще ся издигне.

Има ли по-голѣмо благодаренїе? Ние не познаваме. Спорядъ това и влагодарностьта ни ще бѣде безпрѣдѣлна, когато видимъ намѣренїето ви обрнѣто на дѣло. Вашето имя ще ся държи въ памятьтъ на благодарныѣ съгражданы во вѣкы вѣковъ. То ще бѣде написано въ сѣкыго съ немзгладимы чърти на признательность; то ще ся увѣковѣчи съ такыва памятницы, които влїянїето на врѣмято не измѣнява.

Като ви исповѣдаме нетърпенїето си да ся почене благополучїето на нашия градъ по-скоро, ние оставаме къмъ васъ съ най-голѣмо уваженїе и дълбокъ признательность.

Шуменъ 8,20 Мартъ 1867.

Ваши длѣжници:

(Слѣдѣтъ подписать и общинскій печатъ.)

К А Н А.

Врѣме-то е злато.

Врѣме-то е злато,
Злато и крилато—
Празно изтървано, {2
То е невъзвратно! }

—
Да ся учимъ 'сички,
Догдѣ е още рано,
Да учимъ юнашки {2
И сички прилѣжно. }

—
То сега е злато:
Днесъ ни е у рѣцѣ-тъ—
Не е изтървано: {2
Дръжте ся учете! }

—
Да учимъ—учете!...
Слово-то богато,
Да не изтървеме {2
Врѣме-то крилато! }

—
Дайте мило-драго,
Дайте ся учете:

Да учи все младо — {2
Я всички рѣчете! }

—
То скоро минува!
Скоро отлѣтява;
Кой ся несвѣстява— {2
Злочестъ си остава! }

—
Врѣме-то е злато,
Злати му крила-та—
За насъ е богато: 2
Дръжте ся учете! }

—
Кой-то го пропусне—
Послѣ ще ся кае,
Нѣ не ще го стигне, {2
Кѣтъ' ся въ младостъ мае:.. }

—
Не май ся младеже;
Сега ти е врѣме,
Не оставай невеже: {2
Зло тя чака бreme! }

Ц. Г. III.

Г А Т А Н К И.

Съ желѣзни рѣцѣ отстранѣ,
Съ дълги мустацы на главѣ,
Лопата-та му на гърба,
Носи орѣхы безъ торбѣ.
За рыбѣ кога отива—
Чакъ презъ Дунава преплав'ва;
Въ гжестія папуръ и трѣстакъ,
Разравя трѣвѣ и тынакъ,

А пѣкъ жаби тѣ, край върбакъ,
Пѣжтъ му пѣсѣнь: „вракъ, вракъ, вракъ!“
Кажете кой е тосъ юнакъ?

(ракъ)
Ц. Г. III.

Криво, криво шило,
Шило и острило—
Въ огъня ся вило
И въ водѣ студило—
Зѣби ся забило,
Ня яло, ни пило,
Цѣлъ день ся мѣчило:

Безъ огънь ѣ огнило—
Поле пожараило.
Всѣк' отъ насъ желе,
Що е то, да знае.
Кажете момченца,
На' вы момченца!

(сърна)
Ц. Г. III.

Крила има—патъ ни е,
Кълвунъ има—щъркъ ни е,
Коремъ има—волъ ни е;
Тѣжко носп—конь ни е:
Хора има—градъ ни е;
Брѣзнѣ оре—плугъ ни е:
Сега тука ако е—
Подиръ малко—тукъ ни е,
Ако пѣкой го знае,
Нека кажи грѣхъ ни е.

(корабъ—гимнѣ)
Ц. Г. III.

Шило ся родило,
Шило и дупчило—
Въ огънь ся грощило—
Не ся из'топило,
Кѣдѣ то минѣло—
Двѣ в'едно събрало:
Вървѣло, сповало,
Пѣтика убило.
Ни е шило, пило,

Ни-ти пѣкъ огнило;
Въ огънь ся горило.
И студѣна водѣ пило:
Щомъ ся прекривило,
На смѣта отишло.
Кому е хрумнало?
На, го е случило!

(игла)
Ц. Г. III.

Само си насмита⁽¹⁾
 Само си измита
 Смѣта кѣтъ пребира
 Крѣщи ся прѣспира
 Кога го изиѣсва
 Отъ ядъ ся запазва
 Да рѣчешъ чи е брѣдва?
 Не е чукъ ни брѣдва!
 Тесла? Не ся казва
 А 'дѣ мѣне углажда.
 Кой слуша да казва.
 А другъ да му необажда!...
 (свѣрдѣль—'срѣдѣль)
 Ц. Г. III.

Крака нѣма—ходи,	'Се ѿ студенее.
Очи нѣма —види,	На кѣдѣ ще иди,
Рѣцѣ нѣма—пиша,	Пѣтя ѿ ся види:
Изъ вода-тъ плава,	Това не е мѣчно
Пѣкъ рыба не става!	Да ся отгадае;
И зимѣ и лѣтѣ—	Защо-то е знайно
'Се съ кужухъ обвита;	И 'сѣкѣй го знае
Кужуха на немъ,	(шкойка)
	Ц: Д. III.

СТЪКЛОТО.

Исторически. За стѣклото са говори на двѣ мѣста у Св. Писание: въ книгата на Йова и въ Притчѣ Соломонови.

У старо врѣме Египтянитѣ знаѣли какъ да правятъ бѣли и цвѣтни (пѣстри) стѣкла, 'да ги рѣжатъ и позлатяватъ; това са вижда отъ пѣстрилата, съ които сѣ били украсени много мумии⁽²⁾, изровени въ подземнитѣ пещери на Тива и Мелитсъ.

(1) Направя смѣтъ.

(2) Мумии са зовѣтъ човѣшки балсамосани тѣла, които старитѣ Египтяни са прѣвѣнявали некусво, та и до днесъ са намиратъ такива наречени, мумии, що са държатъ у европейскитѣ Музеуме. Отъ 2,000 год. и повече има мумии непожжнати.

На 370 г. прѣдъ Христа, Теофрастъ споменува за стъклени фабрики у Финикія, дѣто били натъкмени при устѣто на рѣката Белусъ. Стъклото е познато на Римлянитѣ повече отъ 200 год. прѣдъ Р. Х-во. Нѣи длъжненимъ на Плина за любопитнитѣ и достозабѣлжителни подробности върху начина за работенето на това произведение у староврѣменнитѣ стъкларници. Отъ врѣмето на тойзи ученъ човѣкъ захванахъ да са въздигатъ фабрики за правяне на стъклото въ Галія (сегашна Франца) и въ Италия. Около 210 год. пр. Р. Х. По врѣмето на прочютія Александра, стъкларницитѣ въ Римъ сж били толкозъ много, щото бѣхъ отрѣдили за тѣхъ само едно отдалечено мѣсто—на стърна. Спорѣдъ тѣя исторически доказателства, относително за правяне на стъклата у старитѣ народи, показва отдѣ са напиратъ въ Египетъ, Италия, Френско и другадѣ толкозъ много стъклени сѣждове. У срѣднитѣ врѣмена първи стъкларници въ Европа били направени у Венеція, подъ управленето на Арабски работници; а това показва, че тѣ народи сж спазили художеството за правяне на стъкла.

Въ тринайсетія вѣкъ Венеціанитѣ изнамѣрили способъ какъ да са прави оглѣдалото, и тѣи ги разнесохъ по сичката Европа съ название *венеціански оглѣдала*. Старитѣ никакъ не знаели да правятъ оглѣдала; у тѣхъ за оглѣдало служили нѣкакви изгладени лѣскави дъсчици, направени отъ сребро или отъ други металь (руда).—А за дълбането и рѣзание на стъклата, да са направи отъ тѣхъ по-хубаво нѣщо, казватъ да е изнамѣрилъ нѣкой си Германски художникъ на име Гаспардъ—Лехманъ, комуто императорътъ Родолфъ II далъ название: *дълбачъ на стъклата въ Царскія дворъ*. Но при сичко това искуството за дълбане и украсяване на стъкла не е било непознато на старитѣ; зашто Плинъ е говорилъ за нѣкакви си орждія, употреблявани за дълбане на стъклата по неговото врѣме.

Общъ съставъ на стъклото.

Когато съглѣдали, че нѣкои смѣшенія, като са туратъ въ сгорѣщенъ сѣждъ, смѣсенитѣ вещества са прѣобрашятъ у еднакъвъ видъ; както напирмѣръ: чистъ пѣськъ, руденъ алкаически или земній варъ (натріи), глина, кислородъ (прокисъ); чистій пѣськъ съ рудній прокисъ дава смѣшеніе, като са съедини отъ разни други силикати, т. е. силиката отъ *натріи*, варъ и др. Силикатитѣ

съ натрій варъ, глина, чисти или смѣсени, то е слѣдствие отъ съединеніето на чистія пѣсокъ съ *натріи*, варъ, глина да докарватъ въ единъ общъ видъ произведеніето, що са нарича съ общо име *Стъкло*.

Безцветни (ненатрени) стъкла.—Обикновенитѣ ненатрени стъкла, що са употрѣбляватъ за стъклени чаши, джамове и др. правятъ са отъ чистъ пѣсокъ (кремениста земя), размѣсенъ съ варъ или глина.

ЧИНІЯТА.

Глината, що са употрѣбява за правяне на чиніята, е фарфорова глиностъ, вещество бѣло и мѣтко, у което смѣсватъ малко пѣсакъ и тебиширъ. Тѣзи вещества ги сгорѣщаватъ до зачервяваніе, послѣ ги турятъ въ студена вода; стриватъ ги съ хромели да станжтъ на прахъ, а отто на сѣтиѣ ги исплавятъ за да са отдѣлятъ едритѣ зърна. Слѣдъ като ги размѣсятъ и паквасятъ сгжстятъ са и става кораво тѣсто. Но това трѣбва да са прави съ голѣмо внимание и набързѣ. Най-сѣтиѣ оставятъ тѣстото за нѣколко врѣме да прѣстои у влажни земници (изба) докато са распуе. Прѣдъ да са почене правяніето на чиніитѣ, итревенъ умисатъ тѣстото съ ржцѣ, правятъ го на валяци (тонове), които изведиѣжъ силно спущатъ върху таблата, дѣто работятъ, за да си развалятъ газенитѣ мехурчета, що оставатъ въ тѣстото, когато са распува у земника. Тѣй правятъ чиніитѣ, които ния тукъ купуваме скжно и скжно, защото нѣма кой да ги скопоса въ нашенско, и нещемъ да са учимъ.

ИСТОРИЧЕСКИ КАРТИНИ

II.

Атиллова Смъртъ.

Сичко са свърши и умѣлча са шумливото увеселеніе въ царскитѣ палати Атиллови за женидбата му съ хубавото момиче Илдиго. Вечъ е день. Нъ що е това? Небесното слънце са е вече отколѣ издигнало надъ небеснитѣ си врата; а земното слънце на Гунинитѣ—слънцето Атилъ си още и не са показва. Тропотъ, викъ са чува изъ дворове и по улици; народътъ са стича да види пакъ царътъ си и да го поздрави, нъ напусто! той са непоказва. Нито Илдиго, прекрасната млада царица, излиза да успокои общото

смущение. Наближаватъ сановниците Атиллови до нощната стая, викатъ—никъкъвъ гласъ. Смутени и вече съвсѣмъ уплашени тѣ счупватъ вратата. Нъ що да видятъ! Атилла, тойзи бичъ Божий облянъ сега въ кръвъ и лежи мъртавъ на леглото си; младата невѣста упряла съ ржжж главата си, наведена стои надъ него и рони дребни сълзи подъ дългото си було! Отъ страшни печаянии викове палатитѣ потрепераха: „Нашъ царь, наше слънце угасна, гърмеше повсѣждѣ. Едни си раздираха дрехитѣ, други си скубяхъ коситѣ, други я рѣжаха, други си нарязваха лицето. „Такъвъ юнакъ баща не са уплаква,“ думаха тѣ „сѣеъ женски сълзи, нъ съ мъжеки кърви,“ Скърбната вѣсгъ за смъртъта царева, като молния са пронесе по сичкото Унеско царство, кое са простираше тогава отъ крайтъ на Дунавъ рѣка до Уралскитѣ планини....

Що е станало и какъ са е случило въ злополучната тѣзи нощъ за Атилла, тълкувано са сякъкъ. Първенцитѣ обявиха на разтѣжений народъ, чи на царѣтъ паднало дамла и отъ нея умрѣлъ; а пакъ други понадалечъ разказваха, че Илдико съ пожъ сама убила Атила, когато той заспалъ, за да си отмъсти за бащината смъртъ, когото Атилла прѣди още затрилъ, за да може по свободно да я земн. Както и да е тѣй или иначе смъртъта бѣше вече станала и благодарний народъ са готвеше да изпълни послѣдната си данъ на великий завоеватель. Тѣлото на Атилла са изнесе на равно поле въ широко мѣсто подъ коприненъ шатъръ, за да може да го види всѣкий. Въ това време първитѣ юнаци отъ народѣтъ, спорѣдъ тогавашний обычай излизаха прѣдъ тѣлото му и правяха всякакви борби и игри; отъ друга страна пѣснопѣвци пѣяхъ надгробна пѣснь, въ кои въсхваляваха славата Атиллова; сичкитѣ Унески воиеки, като стояха нарѣдени около шатърѣтъ, отгласяха съ плачовни тѣжни викове. Послѣ като свършиха сички обрядъ послаха голяма трапеза и направиха надгробний спомѣнъ. Срѣдъ нощъ затвориша тѣлото въ три, една въ друга ракли, отъ кои първата. въ която са полежило тѣлото, была златна, втората сребърна, а третата желѣзна. Заедно въ гробѣтъ му са гудиха още много други скъпи пѣща, кои бѣше зелъ отъ голѣми владѣтели. А за да не бы да ископаятъ гробѣтъ за скъпоцѣнноститѣ за това го заровили нощи, като убили гробокопачитѣ—некой да не знае и никога да са не намѣратъ останкитѣ на тойзи чутогенъ мъжъ!

Историчитѣ разказватъ за смъртта Атилова и друго чудо, че тая нощъ въ която той умрѣлъ, Богъ се явилъ на Римскій царь Маркиана въ Цариградъ и му показалъ Атиловия лѣкъ строенъ т. е. като, чи съ това му извѣстяваше разсипването на Унското силно велико царство. Ето до колко е билъ страшенъ станалъ Атилъ, щото Висиний показалъ неговата смъртъ като благо-дѣянье на царетѣ,

Дивлядово 20 8/врия. 71.

Д. Б.

Хитростта на мишкитѣ.

Нуждата накарва не само хората, но и животнитѣ да търсятъ сръдство за прѣхраната си.

Единъ готвачъ приказва слѣдующето любопитно искусство на мишкитѣ:

Освѣнъ другитѣ ястія, казва готвачътъ, що пмахъ въ готварницата си, намирахъ са и сухи *локуми*, кои държахъ на срѣдъ масата за закуска. Нѣколко пѣти азъ съглѣдахъ, че локумитѣ оставахъ малко, но на това никакво внимание не давахъ; защото на излазането ми отъ готварницата, сѣкога заключвахъ вратата; а отъ кѣмто слугитѣ си нѣмахъ такова сумнение, че ги ядатъ скритомъ. Веднѣжъ са случи да са позабавяъ нѣкакъ навѣнъ и като са върнахъ отварямъ, но що да видѣхъ? върху масата нѣма ни едно *локумче*! додѣго азъ знаѣхъ твърдѣ добрѣ, че сѣдината бѣше искомулена—. Зачюдень мислѣхъ каква ще бѣде тая работа. На другія день пакъ напълнихъ сѣдината и, като ѣхъ оставямъ на срѣдъ масата, заключихъ вратата и си излѣзохъ; нѣ не отидохъ далечъ, а скрихъ са на стѣрна и заничамъ изъ една пукнатина да видѣхъ кой ми яде локумитѣ. По едно врѣме съзрѣхъ, че се да пада отъ тавана прахъ върху масата; кога поглѣднахъ, то имало дупки на тавана. Слѣдъ това току са показа единъ голѣмъ мишокъ, който са провесилъ отъ тавана; подерѣ му глѣдамъ и други да са докопа за упашката на първия, който са провесилъ надолу, и онзи са държѣше яката съ зѣби си за упашката му; по тѣхъ слази и третій, който си долувява за упашката на 2-й; тѣй юще 5-6 мишоци са прѣточихъ наредъ, държачецъ са единъ за други отъ упашкитѣ, дору най-долния приближи до локумитѣ. Тогава са спуща другъ единъ дѣртъ мишокъ погърбоветѣ имъ и захване да

синове нагорѣ надолу, като грабваше на сякое слизаше по единѣ локумъ и го изнасяше съ уста си горѣ на тавана, докато ги испрѣнесе до единѣ; а другитѣ тѣриѣхъ и са стискахъ яката едно друго за упашкитѣ. Откакъ свършихъ работата си, който бѣше най отдолу долуви си за упашката на подирня и са покатери на сичкитѣ по гърбове имъ, та си отиде на тавана. Тѣй направихъ и другитѣ додѣто са прибрахъ до единѣ горѣ на тавана; тамъ какво са правили и какъ си ги дѣлихъ, то незнамъ.

Сжщій готвачъ приказва (на когото въ готварницата види са да е имало много мишки) и това чудо: Другій пѣтъ забѣлявахъ, дума той. че яйцата ми отъ кошницата са губятъ, и мислѣхъ че това мишкитѣ немогѣтъ направи; зацого яйцето е валчесто и какъ ще го затѣркалятъ въ дупката си, безъ да са счюпи? Но и тукъ ма слиса мишата хитростъ! Скрытомъ съглѣдахъ, че два голѣми мишоци истърколихъ едно яйце, и едната мишка си лѣгна възнакъ, на сграбчи яйцето мѣжду четеритѣ си крака, а другата са докопа за упашката ѣ, патѣтра ѣ като шейна и завлѣкохъ яйцето въ дупката си. Отъ това разбрахъ какво сѣ правили та кава кражба и други пѣтъ. И тѣй додѣто са бояхъ отъ лукавата кражба на човѣцитѣ, хванахъ да са страхувамъ и отъ тѣзи гадини, зарадъ които трѣбваше да дѣржа спячко похлупено и затворено; но и съ това неможихъ да излѣзъ на глава.

Единъ день, като щѣхъ да пражѣмъ лукъ съ дървено масло, вирнахъ масленика ушь да налѣжъ масло, що бѣхъ купилъ наскоро и го дѣржахъ затулено, а то неостанало ни капка. Това не е вече миша работа, рекохъ си азъ, но нѣкой човѣкъ ми направи тѣзи игра; завчасъ напѣлнямъ масленика и на другія день са скривамъ да видѣмъ какво ще стане пакъ. Ето ти, втарасо, единъ мишокъ съ дълга упашка слази бързо бързо и покатри са на масленика, изважда затулката му и захвана да си провира упашката въ маслото, сѣгнѣ да ѣ вади и изсмуква. Тѣй правѣше до като вече упашката му хвана да не стига до маслото. Най-подирѣ отиде при лихеня, дѣто имаше вода, нажабури са и носи съ устата си, та дошълни масленика съ вода додѣ исплува маслото отгорѣ, на зе да си натоциява упашката и да ѣ изсмуква като и първомъ; тогава са увѣрихъ че и то било миша работа.

Наистина ли е това, или си е проста приказка, нека го докаже К-скій вѣст. „Анатоликосъ Астиръ“, одѣто го и заемаме.

ЛАСКАТЕЛСТВОТО.

Ласкателъ са зове онзи, който прави и говори сичко за да пригодава на пріателя си; напрімѣръ той му казва: Вчера бѣхъ на едно събрание, дѣто ставаше питаніе за кой е най-добрій гражданинъ и сичкиятъ отъ тебе захващахъ и на тебѣ свършвахъ да ти захвалятъ на добринитѣ. Ако съглѣда нѣкоя шушка или прашецъ върху дрехата му, той ще го поотърся, наса засмѣе и рече: видишь ли побратиме? два ни са не събрахме и какъ си са у-прашилъ! Когато нѣйдѣ пріателътъ му хостува, той зарѣчва на другитѣ да мълчатъ, а самъ си му захвали съ ржкоплѣщеніе, и казва *брасо!* Ако ли нѣкакъ са пошегува неприлично, той са кикоти и смѣе прѣзъ глава, на ще си загули устата съ дрехата, като че ушъ невозможи да са удържи отъ смѣхъ. Кога вървятъ двамата, той заповѣда на другитѣ да са отбиватъ отъ пътя; а като наближатъ мѣстото дѣто ще влѣзатъ, той са затече напрѣдъ та обади, че еди кой си иде, и бързо са върне та му каже: Обадохъ. По пътя купува круши и ябълки, кои заноси на дѣцата му, милава ги думащиятъ: Пиленца на добъръ баща; а юще по-сърченъ е да послугува за нѣкои си покупки на жената му. Въ дома той захваля и поднося пріателя си, че кѣщитѣ му били направени масторски—на хубавъ планъ—и сичикиѣ му покѣщивани на рѣдъ; занича на портрета му и чюдѣ са, че билъ изваденъ тъкмо спорѣдъ лицето. Когато отидатъ нѣкому на гости, на трапезата пѣрвій той ще похвали виното, а на пріателя си казва, че той яде безъ ницахъ; послѣ ще земе отъ естнето и, като поднесе напрѣдъ му, ка-ни го да си куса и дума: това е твърдѣ хубаво; запитва коему е по-угодно и прч. А по нѣкой пътъ са доближава и земе да му шенне на ухото, на са обраца да глѣда къмъ другитѣ съ усмихване. Като го намѣри нѣкога замисленъ, той го раздумва и, ако има нѣкоя си нужда, врѣчаса да му заемне колкото иска, току да са негрижи и да бѣде веселъ; но на другій день щомъ му помене за онова, що са врѣчаше вчера, той ще намери хиледи извиненія че. . . . че. . . . и ето го отрекълъ са! Тукъ са распознава вече истинскій пріателъ отъ прѣсторниія ласкателъ. За това право е казалъ единъ мъдрецъ:

„Дѣто владѣе лъжата и прѣсторното ласкателство, тамъ истината не смѣе да стой.—Прѣструвката и лицемѣрството са тайно боятъ отъ добродѣтеля.—Лъжливъ пріателъ щомъ види нѣкого, че испадне въ неволя, никакъ са непомсвенява да му рече, какво той неумѣялъ да са влада разумно и незнаялъ какъ да са подреди.“

Р А З Н И.

Ученіе. Безумно балнуватъ нѣкои си, че ужъ неученій живѣялъ по охолно отъ ученія и че ученіето похабявало човѣка, То

ще каже, че и дивакът е най-честитъ отъ сичкитѣ хора на свѣта, както бръщелери Руссо. Но откоѣ е вече познато и съ онитѣ доказано, какво това е лъжа; защото хора, които сж обихождали по свѣта, намирали сж дивацитѣ най-злочести. Истина е, че неученій може да бжде честенъ човѣкъ, но знаемъ, че и ученій не само може да бжде такъвъ, но длъженъ е да стане юще по-добъръ. Учението е лоше само за оногова, който са *фандаса* и, вмѣсто да са покаже добъръ и кроткъ, той стане горделивъ; а напротивъ когато е придружено съ смирение, вдъхва ни по-силна любовъ къмъ Бога и къмъ човѣшкія родъ.

** „Неученъ човѣкъ е като едно тѣло безъ душа; тѣжко и горко ономува който нищо незнае, а три пкти по тѣжко и горко оному ва, който злоупотрѣбвява това щото знае.“

„Само три пѣща са познаватъ на врѣмето си: ягкостъ въ бой, мъдростъ въ гнѣвъ и пріятель въ нуждата“—Казва нѣкой симъдрецъ.

Богатството. Да са труди нѣкой за да умножи богатството си не е грѣхота ни срамота, но безъ омразното лакомство и неумѣрено беспокоенствіе.—Весели са съ богатството си безъ да му бждешъ робъ: „Искашъ ли да облагородишъ душата си,“ казва Сенека, „живѣй сиромашъ, или като че си билъ сиромашъ“.

Една смѣшна анекдота.

Нѣкои си селенинѣ като слушалъ да приказватъ за Хитъръ Петра, поревнало му са да го види що е за човѣкъ. Тѣй са на-канва да отиде у дома му; но за да са не еви съ празни рѣчи, той улови една дърта кокошка и ѝ занесе. Хитъръ Петъръ му поблагодари за приноса и покани го на обѣдъ. Селенинѣтъ, нагостенъ и напоенъ добръ, отива си веселъ. Слѣдъ нѣкой день еготи го дошълъ пакъ и хлопа на вратата.—Кой си ти, запита Х. П.—Азъ съмъ онзи, който ти принесохъ кокошката.—Твърдѣ добръ, ти си дошълъ у врѣме. Заповѣдай да обѣдваме. Селенинѣтъ са виѣкна и пакъ са понаеде хубавичко. Подоръ нѣколко дни дохожда други селенинѣ, който са похвали, че той билъ комшіи на оно-гова, който бѣше принесълъ кокошката.—И то добро отговори Х. Петъръ; ти си ма почелъ. Заповѣдай да похапнешъ. На другъй день дохожда и трети селенинѣ, който са каза, че билъ комшіи на оногова комшіи, който бѣше принесълъ кокошката.—Наистина ли казвашъ? хаде заповѣдай. Тогава Хитъръ Петъръ порѣча да донесатъ една голѣма паница съ горѣща вода и поканиго да сѣдне. Нека си науми читателѣтъ мръщението на тунеедеца.

Пріятелю, рече му Х. П. какъти са струва чорбата? Недѣй са чуди ако ти са види блуткава; защото това е чорбата, на ко-кошката чорба, що бѣше ми принесълъ веднѣжъ комшіи на твой комшіи. И селенинѣ бѣхж безочливи, но и Х. П. го биваше.

Руссе, въ печати. на Д. областъ. طونه ولايتي مطبعه سنده طبع اولنمشر